

VLADA I NEVLADINE ORGANIZACIJE U PROCESU EVROPSKIH INTEGRACIJA

Partneri ili protivnici?

Sporazumom o Stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i Evropskim partnerstvom, saradnja Vlade i nevladinih organi-

Piše: Stevo Muk

zacija je označena kao posebna oblast u procesu ispunjavanja uslova za ulazak u Evropsku uniju. Naime, ovo pitanje je definisano preambulom SSP-a kojom se ukazuje na obavezu ugovornih strana da svim raspoloživim sredstvima doprinese političkoj, ekonomskoj i institucionalnoj stabilizaciji Crne Gore i čitavog regiona, kroz, pored ostalog, razvoj civilnog društva i demokratizaciju, izgradnju institucija i reformu državne uprave.

Memorandum o saradnji Sekretarijata za evropske integracije i

Saradnja podrazumijeva otvorenost, spremnost na prihvatanje kritike, želju da se partnerima stave na raspolaganje raspoloživi resursi

dvanaest nevladinih organizacija potpisan je u maju 2008. godine na Cetinju. Bio je to događaj koji je pratio javnu debatu o nacrtu Nacionalnog plana za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju. Ovim Memorandumom zamijenjen je onaj koji je Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije sa jednim brojem nevladinih organizacija potpisalo u julu 2004. godine.

Novim sporazumom je predviđena saradnja u oblastima sprovođenja reformi neophodnih za primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji, jačanja administrativnih kapaciteta zemlje za usklađivanje zakonodavstva sa *acquis-em*, sprovođenja Komunikacione strategije za informisanje javnosti o procesu pridruživanja Crne Gore EU, pripreme za korišćenje pretpripravnih fondova EU, razvoja ekonomske i socijalne kohezije i

očuvanja prirodne i kulturne baštine, kao i zaštite okoline i održivog razvoja. Sporazum je otvoren za pristupanje i drugih nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva koje to žele.

U izradu Komunikacione strategije o informisanju crnogorske javnosti o procesu pristupanja EU bile su uključene NVO koje su pokazale interes.

Sekretarijat za evropske integracije, u saradnji sa NVO-ima, priprema godišnje akcione planove implementacije, kao i zajedničke izvještaje o realizovanim aktivnostima, uz napomenu da oba dokumenta usvaja Vlada.

Ipak, značajan dio nevladinih organizacija smatra da u Crnoj Gori još uvijek ne postoji dovoljan broj i kvalitet mehanizama za kontinuirano informisanje i uključivanje NVO u praćenje procesa pridruživanja Crne Gore EU, kao i da nijesu dovoljno uključene u proces konsultacija i definisanja prioriteta radi programiranja realizacije pretpripravnih fondova.

U Strategiji saradnje Vlade Crne

Gore i nevladinih organizacija koja je usvojena januara 2009. godine zapisano je da "Evropske integracije predstavljaju proces koji zadire u sve segmente političkog, privrednog i društvenog života zemlje. Otuda su i NVO veoma aktivne u praćenju i pomaganju razvoja procesa evropskih integracija. Proces pristupanja

Učešće javnosti u procesima razvoja javnih politika ima za cilj kvalitetnije javne politike jer se uključenjem drugih aktera van Vlade maksimiziraju resursi koje jedno društvo ima

Evropskoj uniji može poslužiti kao potencijalni katalizator za usvajanje evropskih načela dobrog upravljanja i kao pogodna podloga za jačanje kulture dijaloga i uspostavljanje efikasnih mehanizama saradnje izmenu Vlade i NVO. Vlada će nastaviti da obezbjeđuje kontinuiran javni dijalog o procesu pridruživanja i pristu-

panja Crne Gore EU, o različitim aspektima tog procesa, pregovorima, reformama i rezultatima, te o značajnijem uključivanju NVO u realizaciju Komunikacione strategije o informisanju crnogorske javnosti o procesu pristupanja EU. Vlada će, takođe, obezbijediti uslove za uključivanje predstavnika/ca NVO-a u procese prevođenja *acquis-a* u pojedinim oblastima, koristeći njihove stručne i profesionalne mogućnosti."

U Strategiji se kaže se i da će Vlada "blagovremeno učiniti dostupnim informacije i podatke o korišćenju pretpripravnih fondova EU i obezbijediti veće učešće predstavnika/ca NVO u procesu utvrđivanja prioriteta oblasti koje će se finansirati iz pomenutih fondova. U vezi sa korišćenjem pretpripravnih fondova EU, Vlada će razmotriti mogućnost definisanja mehanizma/ama za kofinansiranje projekata NVO koji budu finansirani iz EU fondova, a iz sredstava od igara na sreću. Vlada će "pomagati napore NVO da uspostave i održavaju veze sa partnerima iz država regiona i država članica EU, odnosno institucija EU, kako iz nevladinih tako i iz državnih-administrativnih i EU struktura. U procesu obuke službenika o specifičnim pitanjima procesa evropskih integracija i predstavnika NVO, koje mogu preuzeti značajnu ulogu u informisanju i pripremi građana za usvajanje standarda u specifičnim oblastima, Vlada i NVO će uzajamno koristiti raspoložive kapacitete."

Ipak, dok su na primjer za realizaciju Akcionog plana Vlade Crne Gore u vezi sa pristupanjem NATO, iz Budžeta

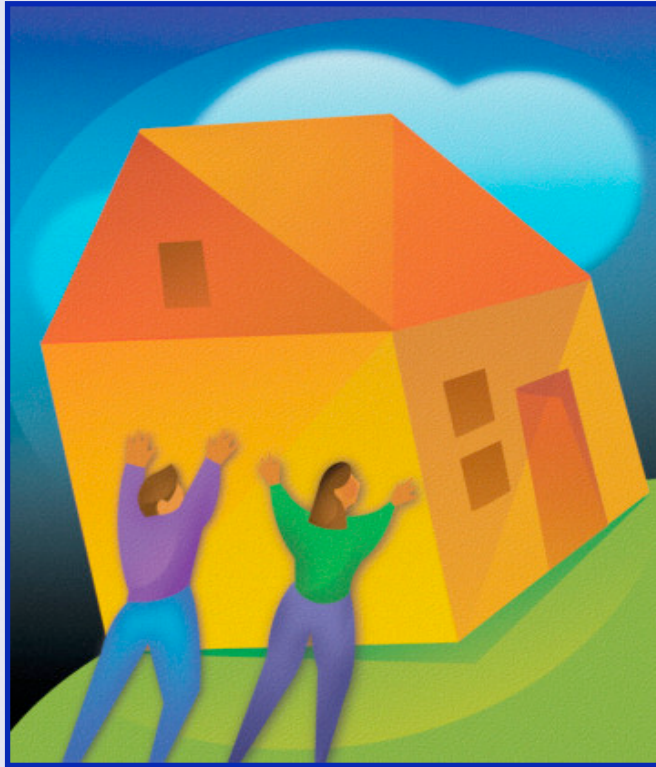
izdvojena značajna finansijska sredstva, uključujući sredstva za aktivnosti nevladinih organizacija, za realizaciju Strategije i Akcionih planova unutar procesa evropskih integracija nijesu utvrđena budžetska izdvajanja.

Najznačajnije nevladine organizacije dijele mišljenje da je upisivanje aktivnos-

ti nevladinih organizacija (koje nijesu finansirane od strane Vlade već od privatnih donatora, međunarodnih i drugih inostranih organizacija i institucija) u izvještaje Vlade o realizaciji komunikacione strategije loša praksa koju treba što prije okončati.

Iz Sekretarijata za evropske integracije se već godinu dana obećava izrada nove Strategije o informisanju javnosti o procesu pristupanja Crne Gore EU. U izradu nove Strategije bi trebale biti uključene zainteresovane nevladine organizacije, posebno potpisnice Memoranduma. Međutim, taj posao jos uvijek nije ni otpočeo, a za ozbiljan rad na novom dokumentu potrebno je obezbijediti resurse obje strane.

Kada je u pitanju Nacionalni plan za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju, u Sekretarijatu za evropske integracije smatraju da se nevladine organizacije mogu uključiti u proces revizije NPI "u skladu sa svojim programima i kapacitetima, na primjer: kroz direktnu stručnu podršku u

U ovoj informaciji se navodi "Upitnik je svojina Evropske komisije, koja ne gleda blagonaklono na objavljivanje pitanja u javnosti. Zbog toga se preporučuje da se to objasni domaćoj javnosti i da pitanja i odgovori budu dos-

Ukoliko je cilj "saradnje" samo da se negdje u nekom izvještaju za važne evropske adrese unese i pasus koji će navesti da Vlada i NVO imaju potpisani sporazum o saradnji i da saraduju na nekim tehničkim pitanjima, onda to ne da nije dobar pristup nego dugoročno neće dati dobre rezultate ni za Vladu, ni za NVO, ni za samo društvo i državu

različitim oblastima prava EU ili kroz obezbjeđivanje takve podrške u vidu projekata sa stranim nevladinim i drugim organizacijama; kroz zajedničke projekte sačinjavanja glosarija za određene oblasti; kroz projekte prevodenja propisa EU; i, naravno, kroz prijedloge, sugestije i komentare na već usvojeni NPI za 2008–2012." Međutim, Vlada još uvijek nije ponudila set konkretnih, strukturisanih oblika saradnje u ovom važnom poslu.

U očekivanju pozitivnog signala u odnosu na zahtjev Crne Gore za statusom kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, nevladine organizacije očekuju poziv da i same daju doprinos kvalitetnom odgovoru na upitnik Evropske komisije. Međutim, Vlada je u januarskoj informaciji preporučila zapošljenima u državnim organima da medijima ne daju upitnik Komisije i vladine odgovore.

tupni tek nakon završetka kompletnog procesa, odnosno usvajanja mišljenja od strane EK". Do tada, kako se navodi, informacije za javnost treba da su fokusirane "na generalne podatke (broj pitanja ukupno i po oblastima, suštinu pitanja, bez citiranja)". Odgovor na pitanje kako će nevladine organizacije učestvovati u ovom procesu, ostaje nepoznat, ali najavljeni interni karakter ovog procesa ne ostavlja mnogo prostora za uključjenje NVO i saradnju.

Potpredsjednica Vlade za evropske integracije je, kroz svoj rad u Komisiji za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala koju vodi dosljedno zastupala stav Vlade da u Akcioni plan ne treba uključiti potrebu usvajanja Zakona o transparentnosti pripreme i primjene državnih akata. Riječ je, naime, o aktu čiji je model prije dvije godine predložio

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), a koji ima za cilj da utvrdi zakonski osnov i propiše proceduru učešća javnosti, posebno nevladinih organizacija, u procesu razvoja svih javnih politika. Argument Vlade da bi se time usporio zakonodavni proces, ne samo što ne stoji, jer primjena ovakvog zakona i zakonodavni proces uopšte trebaju počivati na jasnom i preciznom planu koji se poštuje, već i zato što demokratske procedure uvijek traže više vremena i drugih resursa od individualnih odluka bez konsultacija. Nažalost, ovakav stav Vlade govori o manjku političke volje da se otvori prema javnosti u mjeri koju zahtjeva složenost procesa evropskih integracija.

Saradnja podrazumijeva otvorenost, spremnost na prihvatanje kritike, želju da se partnerima stave na raspolaganje raspoloživi resursi. Saradnja podrazumijeva i zajedničko planiranje i zajedničku realizaciju, onda kad je to u obostranom interesu, ali i slobodu da nevladine organizacije djeluju samostalno, nezavisno, uključujući njihovo pravo da javno govore o kvalitetu rada institucija i nosilaca javnih funkcija.

Učešće javnosti u procesima razvoja javnih politika ima za cilj kvalitetnije javne politike jer se uključenjem drugih aktera van Vlade maksimiziraju resursi koje jedno društvo ima. snaženje demokratije jer učešće javnosti Vladu čini odgovornijom i transparentnijom; veće povjerenje u Vladu jer javnost učestvuje u planiranju i daje svoj doprinos pa samim tim i drži kao svoje rezultate tih politika.

Ukoliko je cilj "saradnje" samo da se negdje u nekom izvještaju za važne evropske adrese unese i pasus koji će navesti da Vlada i NVO imaju potpisani sporazum o saradnji i da saraduju na nekim tehničkim pitanjima, onda to ne da nije dobar pristup nego dugoročno neće dati dobre rezultate ni za Vladu, ni za NVO, ni za samo društvo i državu.

Zato je pravo vrijeme da svi akteri saradnje razmisle o onome što mogu uraditi da ona bude suštinski i kvalitativno drugačija.

Autor je predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa